

Představení pověstného klinického programu Northumbria University Law School na Právnické fakultě Univerzity Karlovy

Právní kliniky, tj. vzdělávací programy, ve kterých studenti získávají praktické zkušenosti,¹ mají dnes své zastoupení na více než 70 procentech britských právnických fakult.² Klinický program *Northumbria Law School* z anglického Newcastleu, největší právnické fakulty severní Anglie a jedné z největších v celé Velké Británii, je se svojí více než dvaceti-letou tradicí klinického právního vzdělávání nicméně i na britské poměry nadprůměrně rozvinutý a zabudovaný do fakultního kurikula. Ostatně není náhodou, že zřejmě nejprestižnější evropský časopis věnovaný klinickému vzdělávání, *International Journal of Clinical Legal Education*, vydává právě *Northumbria University*. O to zajímavější byla беседа, ve které se 16. dubna 2019 na půdě Právnické fakulty Univerzity Karlovy setkali vyučující z *Newcastleu Rachel Dunn* a *Kayliegh Richardson* s učiteli a studenty PF UK. Akci pořádalo Centrum právních dovedností Právnické fakulty Univerzity Karlovy a jeho vedoucí, *dr. Michal Urban*, se také ujal moderace celé události. Na zajímavosti akci přidala i skutečnost, že nově chystaná akreditace magisterského studijního programu pražské právnické fakulty posiluje výuku právních dovedností a odborných praxí studentů. Tento text shrne nejvýznamnější body této besedy.

Studijní program *Northumbria Law School*, na rozdíl od sousední *Newcastle Law School*, zůstává již mnoho let velmi prakticky zaměřen. Současně se již několik let ukazuje, že řada studentů britských právnických fakult se po absolvování nestává advokáty (*solicitors* či *barristers*) a někdy nemají tento úmysl ani při zahájení studia. Absolventů právnických fakult je dnes ve Velké Británii velké množství, nabídek odpovídající práce už ovšem méně a atraktivita práce v právních kancelářích navíc klesá kvůli kombinaci velmi náročné denní pracovní doby, běžně výrazně přesahující osm hodin, a nízké záchranné finanční ohodnocení. Absolventi tak čím dál častěji volí práci právníka v obchodních společnostech, kde převažuje osmihodinová pracovní doba a atraktivní finanční odměna, případně míří do oblastí jako je sociální práce, práce u policie, akademická sféra, management, bankovníctví či finance.

Právě i na tuto situaci reaguje *Northumbria Law School* praktičností svého studijního programu s důrazem nikoliv pouze na znalosti práva, ale zejména na právní dovednosti jako například právní psaní, vyhledávání právních informací, právní analýzu, formulaci právního názoru a právní argumentaci či prezentační dovednosti, které jsou uplatnitelné v řadě právnických profesí. Navíc tím, že si studenti vyzkouší právní práci v praxi již během studia, získají možnost skutečně se přesvědčit, je-li konkrétní právní profese pro ně to pravé. Již od začátku studia jsou proto ve výuce uplatňovány interaktivní a studenty do výuky vtahující metody, jako je například výuková metoda *problem-based learning*, kdy se studenti právo učí při řešení různých úkolů, které jsou jim zadány lektory, tedy

1 Srov. např. HONUSKOVÁ, Věra – KUKLÍK, Jan – URBAN, Michal. *Prakticky orientované metody výuky – historie, přínosy, rizika. Metodologie praktických forem právního vzdělávání*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2013, s. 9–10.

2 DIGNAN, Frank – GRIMES, Richard – PARKER, Rebecca. *Pro Bono and Clinical Work in Law Schools: Summary and Analysis*. *Asian Journal of Legal Education* [online]. 2017, Vol. 4, Iss. 1 [cit. 2019-05-06]. Dostupné z: <<https://doi.org/10.1177/2322005816662392>>.

nikoliv pouze pasivní účastí na přednáškách.³ Od druhého ročníku se studenti mohou také zapojit do aktivit v rámci modulu *Street Law*. V průběhu celého třetího ročníku se pak studenti povinně účastní právní kliniky *Student Law Office*.

Northumbria Law School v rámci své *life-client* (tj. pracující se skutečnými klienty) *pro bono* právní kliniky nazvané *Student Law Office* umožňuje studentům řešit skutečné právní případy různých klientů, kteří se na právní kliniku obrací s celou škálou právních dotazů. Ročně projde právní klinikou více jak 200 studentů, kteří se věnují více jak 200 případům. Studenti bývají rozřazeni do tzv. *firms* po osmi studentech převážně podle právních odvětví, na většině dílčích úkolů pak spolupracují ještě v menších skupinách (k rozřazení dochází s přihlédnutím k preferencím studenta). V rámci této kliniky studenti pokrývají takřka všechna odvětví práva, přičemž nejoblíbenější mezi nimi bývá obchodní, rodinné a trestní právo. *Student Law Office* vyhrála již řadu ocenění a těší se velkému zájmu ze strany klientů, proto z převážně časových důvodů se na řadu z nich nedostane, přednost dostávají případy se vzdělávacím potenciálem (denně například musí odmítnout zhruba pět klientů poptávajících právní radu z rodinného práva). Na samotnou práci studentů dohlíží v současnosti něco kolem 30 supervisorů – zkušených a kvalifikovaných právníků (*solicitors* či *barristers*) zaměstnaných univerzitou na plný úvazek, jejichž práci jim pak usnadňují tři plnoúvazkoví administrátoři.

Studenti si mohou v rámci *Student Law Office* zvolit i tzv. *Policy Clinic*, jejímž cílem je zmapovat právní a společenskou situaci vybraného problému a navrhnout jeho řešení, tj. ideálně ovlivnit politiku a iniciovat či ovlivnit právní reformu. Zaměřuje se například na domácí násilí či možnosti ponechání si domácího mazlíčka v pečovatelských ústavech a léčebných zařízeních. Studenti si v rámci této kliniky procvičují zejména rešerši právních informací, analýzu dat, vypracování písemných výstupů a řešení etických problémů. Mohou také vést rozhovory například s právníky či policisty. Předmět je to mimořádně zajímavý pro budoucí doktorandy, neboť jim umožňuje nejen zdokonalit se v právním výzkumu a zkusit si základy akademické a sociologické práce, ale i najít vhodné téma své budoucí dizertace.

Významnou roli ve všech popsaných právních klinikách hraje příprava a průběžná spolupráce se superviserem. Před nástupem na právní kliniku studenti nejprve absolvují teoretickou přípravu v rámci čtyřtýdenního kurzu, kde se zhruba čtyři hodiny týdně věnují například metodice pohovoru s klientem, etickým aspektům, psaní dopisů či memorand a zásadám profesionálního chování. Po nástupu studenta na právní kliniku se pak jednou za týden koná reflexní setkání studentů (jednotlivých *firms*) se superviserem, při kterém studenti shrnou, čím se uplynulý týden zabývali a co je čeká týden následující. Přestože tradičně setkání vede supervisor, osvědčilo se přenechat příležitostně vedení i některému ze studentů. Během roku supervisor rovněž poskytne studentům další setkání v rozsahu přibližně šest hodin a sám se pak několik hodin týdně zabývá kontrolou úkonů studenta ve vztahu ke klientovi.

Samotná zkušenost z právní kliniky je pro studenty neobyčejně zajímavá a také intenzivní. Právní klinice se věnují zhruba 10–15 hodin týdně v průběhu celého třetího ročníku.

³ ZDRÁHALOVÁ, Helena. Problem-based learning: hostující profesor Grimes představil metodu výuky, která opravdu naučí. *iForum – online magazín Univerzity Karlovy* [online]. 27. dubna 2017 [cit. 2019-04-24]. Dostupné z: <<https://iforum.cuni.cz/IFORUM-16091.html>>.

Případ klienta je studentovi přidělen superviserem, samotná práce je pak studentem vykonávána značně samostatně. On sám organizuje schůzku s klientem, vyhledává právní informace, po konzultaci se superviserem poskytuje klientovi radu či s ním písemně komunikuje. Osobní komunikace studenta s klientem je pro účely následné kontroly nahrávána. Kde samostatnost studenta zpravidla končí, je zastupování klienta před soudem, čehož se v případě potřeby ujímá supervisor a studenti mohou jednání pozorovat. Student má také možnost případ odmítnout, a to bez odůvodnění. V takovém případě mu supervisor přidělí případ jiný.

Lze se místy setkat s výtkami ze strany studentů, že jim byl přidělen případ z jiného právního odvětví, než kterému by se v budoucnosti rádi věnovali. Případně, že ne všichni studenti chtějí být právníky a poskytovat právní rady. Zde nicméně supervisoři z *Northumbria Law School* zdůrazňují, že přínos právní kliniky netkví ve znalostech konkrétního právního odvětví, ale v získání dovedností a zažití si celého procesu právní poradny. Vyzkoušení si práva v praxi může v některých studentech přece jen zájem o výkon právnícké profese vyvolat. V každém případě právní klinika kromě *hard skills* (právní vědomosti, právní psaní) rovnoměrně rozvíjí a následně hodnotí i široce využitelné *soft skills*, kterými jsou například týmová práce, zodpovědný přístup k práci, docházka, pracovní zápal a ochota zhostit se dílčích pracovních úkolů. Tyto získané *soft skills* pak s největší pravděpodobností využijí v jakékoli budoucí profesi.

Pod záštitou *Student Law Office* běží několik dalších projektů a jsou pořádány různé akce. Jako příklad lze jmenovat velice úspěšný *The Family Justice Project*, který spoluvede právě *Kayliegh Richardson*, zaměřený především na problematiku domácího a genderově podmíněného násilí a pomoc jeho obětem. V rámci tohoto projektu byla uspořádána kampaň *16 Days of Activism against Gender Violence* za účelem šíření osvěty v této problematice a následně také dvoudenní konference *Gender-Based Violence Conference*. Studenti také organizují charitativní akce, jejichž výtěžek je věnován konkrétním neziskovým organizacím. O své činnosti, včetně zajímavých statistických dat, vydává *Student Law Office* každý rok souhrnnou zprávu (*Student Law Office Annual Report*).

Závěrem lze konstatovat, že *Northumbria Law School* se řadí k právníckým fakultám založeným na propracovaném systému klinického právního vzdělávání, kde právní kliniky tvoří kostru studijního programu. Současnému stavu nicméně předcházela léta vývoje, získávání zkušeností a podpory fakultního vedení. Prakticky zaměřená *Northumbria Law School* se díky tomu dnes setkává s oblibou u studentů, potenciálních zaměstnavatelů i supervisorů právních klinik. Jak *Rachel Dunn* a *Kayliegh Richardson* samy říkají, až je jejich práce během roku značně náročná a intenzivní, v závěru vždy nastoupí pocit euforie z dobře vykonané práce, navíc smysluplné a společensky prospěšné.

Anna Hejzlarová*

* Mgr. Anna Hejzlarová, Centrum právních dovedností, Právnícká fakulta Univerzity Karlovy, E-mail: hejzlarova@prf.cuni.cz.